

WAT ZEGT WETGEVING OVER ADOLESCENTE JONGE MANTELZORGERS?

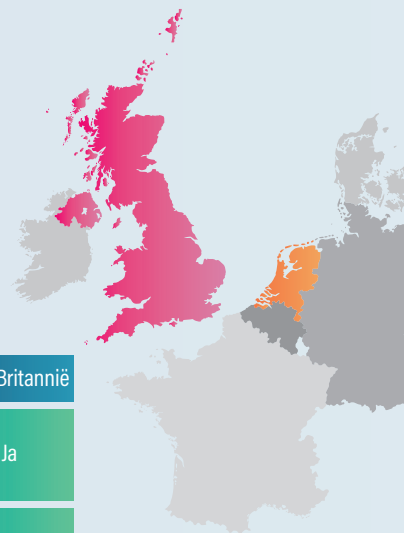
Jonge mantelzorgers zijn jongeren (<18 jaar) die helpen, ondersteunen of zorgen voor familie of een vriend met een chronische ziekte, beperking, verslaving of problemen door ouderdom. Dit varieert van zorgen maken over, zorgen dat tot zorgen voor. Het gaat hier om adolescente jonge mantelzorgers, maar we spreken voor de eenvoud verder over 'jonge mantelzorgers'.

Vijf experts op het gebied van wet- en regelgeving voor jongeren/jonge mantelzorgers zijn in 2018 geïnterviewd over specifieke of niet-specifieke (wettelijke) regelingen met betrekking tot (h)erkenning, bescherming en steun van adolescente jonge mantelzorgers in Nederland.

Specifieke wetgeving

In Nederland is er, net als in veel andere EU landen, geen specifieke wetgeving die jonge mantelzorgers en hun familie beschermt en ondersteunt. Er is wel sprake van niet-specifieke wetgeving.

Groot-Brittannië heeft wel specifieke wetgeving die jongeren met zorgtaken erkent en omschrijft: 'The Care Act 2014' en 'the Children Act 1989' (aangevuld door 'the Children and Families Act, 2014'). Deze wetten richten zich op een preventieve en familiegerichte aanpak om jonge mantelzorgers te identificeren, hun behoeften in kaart te brengen en te ondersteunen.

Specifieke wetgeving, bescherming en ondersteuning jonge mantelzorgers

	Nederland	Italië	Slovenië	Zweden	Zwitserland	Groot-Brittannië
Specifieke wetgeving, bescherming en ondersteuning jonge mantelzorgers	Nee	Nee	Nee	Deels	Nee	Ja
Niet-specifieke wetgeving, bescherming en ondersteuning jonge mantelzorgers	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

Niet-specifieke wetgeving, bescherming en ondersteuning jonge mantelzorgers

Niet-specifieke wetgeving

Wet maatschappelijke ondersteuning, Wmo 2015

Gemeenten bieden zorg aan hulpbehoevenden en zijn verantwoordelijk voor het erkennen en waarderen van mantelzorgers, door het bieden van financiële tegemoetkoming of steun. Als ouders, broers/zussen of familie Wmo-voorzieningen ontvangen, dan ondersteunt dit ook jongeren met een zorgtaak. Doelgroep: volwassenen van 18 jaar of ouder.

Jeugdwet 2015, art. 2.1

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor bescherming en ondersteuning van jongeren door vroege signalering van – en ondersteuning bij– problemen in hun ontwikkeling. Ook het bevorderen van vaardigheden van jongeren zelf en hun ouders. Doelgroep: kinderen tot 18 jaar, soms 23 jaar.

Leerplichtwet 1969 en Wijziging Leerplichtwet 2007, art. 4a en 4b

Leerlingen moeten onderwijs volgen tot de leeftijd van 18 jaar of totdat zij een startkwalificatie hebben. Ouders zijn verantwoordelijk dat hun kinderen naar school kunnen gaan. Indien dat niet het geval is kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd. Doelgroep: kinderen tot 18 jaar.

Kinderbescherming

Onder sommige omstandigheden kan het noodzakelijk zijn kinderen (ook jonge mantelzorgers) in bescherming te nemen. Deze kindbescherming is geregeld in:

- Burgerlijk Wetboek: Boek 1 Personen- en familierecht, Afdeling 4: Ondertoezichtstelling van minderjarigen, art. 1:254 –art 1:278
- Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling: Organisaties in diverse sectoren (bv. onderwijs, zorg) zijn verplicht om een protocol huiselijke geweld en kindermisbruik op te stellen. Hieronder valt ook de zogenaamde Kind Check: heeft een familie kinderen en zijn deze veilig? Doelgroep: minderjarigen (<18 jaar).

Het Verdrag inzake de rechten van het kind; UNCRC

Nederland heeft het Verdrag inzake de rechten van het kind ondertekend. Eén van de rechten is het recht op onderwijs dat in Nederland vertaald is in de Leerplichtwet. De Kinderombudsman controleert of rekening wordt gehouden met kinderrechten in Nederland.

Beleid, programma's, protocollen en richtlijnen

Naast wetgeving zijn ook beleidskaders, programma's, protocollen en richtlijnen relevant voor de identificatie en ondersteuning van jonge mantelzorgers. In Nederland zijn er, in tegenstelling tot een aantal andere EU landen, geen specifieke beleidskaders gericht op jonge mantelzorgers.

Specifiek beleid, programma's, protocollen en richtlijnen jonge mantelzorgers

Niet-specifiek beleid, programma's, protocollen en richtlijnen jonge mantelzorgers

	Nederland	Italië	Slovenië	Zweden	Zwitserland	Groot-Britannië
Specifiek beleid, programma's, protocollen en richtlijnen jonge mantelzorgers	Nee	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja
Niet-specifiek beleid, programma's, protocollen en richtlijnen jonge mantelzorgers	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja

Er zijn wel verschillende niet-specifieke beleidsprogramma's, protocollen en richtlijnen voor ondersteuning van (jonge) mantelzorgers in Nederland:

Het programma Volwaardig Leven (2018) van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Aandacht in de gezondheidszorg en samenleving voor het gezin (inclusief broers/zussen) van een kind met een beperking en voor hun behoeften.

Richtlijn Kinderen van Ouders met Psychische Problemen (KOPP)

Richtlijn voor professionals in de (jeugd)hulp en -bescherming.

Toolkit Mantelzorg

Advies van de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) over aandacht in de huisartspraktijk voor mantelzorgers, inclusief jonge mantelzorgers.

Standaarden Nederlands Huisartsen Genootschap

In sommige richtlijnen voor diagnostiek en behandeling in de huisartspraktijk worden mantelzorgers en hun behoeften expliciet benoemd, zoals in de NHG-Standaard Dementie.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Stappenplan voor professionals bij vermoeden van huiselijk geweld en kindermishandeling, waaronder de Kind Check.

Sterke punten, beperkingen en wensen in Nederland

Sterke punten

- Door de Jeugdwet meer duidelijkheid en doelen voor het ondersteunen van kinderen, jongeren en gezinnen en de mate waarin deze doelen worden bereikt.
- De verantwoordelijkheid om jongeren en mantelzorgers te ondersteunen ligt bij gemeenten die naar verwachting meer inzicht hebben in wat de problemen zijn en dus beter kunnen reageren.
- In sommige gevallen loopt de ondersteuning door tot 23 jaar.

Beperkingen

- Jonge mantelzorgers worden niet expliciet vermeld in de wet en in beleidskaders.
- Uitdagingen tijdens transitieperiode naar volwassenheid

Wensen voor de toekomst

- De meningen over nut en noodzaak van specifieke wetgeving voor jonge mantelzorgers verschillen in Nederland. Een discussie hierover is wenselijk.
- Verder benadrukken van belang van wetgeving, beleid, programma's, protocollen en richtlijnen om basis te leggen voor uniformiteit, inclusief verdere duidelijkheid over doelen en hoe deze te bereiken.
- Rekening houden met verschillende behoeften van jonge mantelzorgers
- Integratie discussie over steun voor jonge mantelzorgers met discussie over mantelzorg in het algemeen, rekening houdend met verschillende juridische posities (18- & 18+)
- Leren van andere landen zoals bijvoorbeeld Groot-Britannië
- De jeugdwet zou kunnen worden gewijzigd in een normatief recht op zorgverlening.

Summary report of 'Enabling young carers to pursue their goals in life and reach their full potential - Converting research findings into policy actions. Country Focus: The Netherlands' - Results WP2.

Leu, Agnes, et al. "Cross-national Analysis of Legislation, Policy and Service Frameworks for Adolescent Young Carers in Europe." *Journal of Youth Studies* (2021): 1-21.